

Misie: 50. David Zeisberger mezi Indiány 2.

David Zeisberger

Misie

300 let od narození významné osobnosti Moravy Davida Zeisbergera

(2. 3. 1721 - 17. 11. 1808)

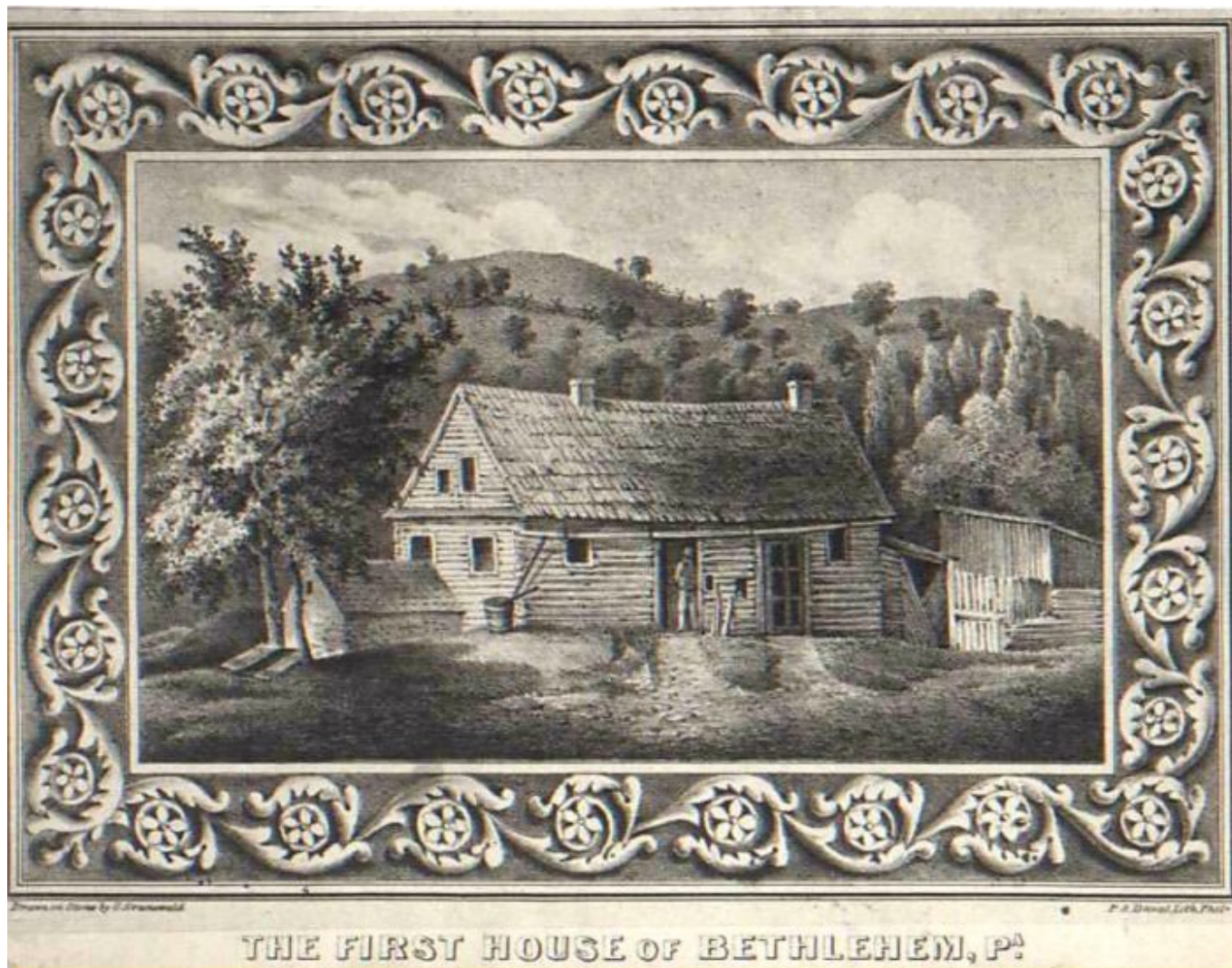
II. část: Mezi indiány ve státech Pensylvánie a New York

Dospívající David Zeisberger se již pevně rozhodnul pro misii mezi indiány. Měl k tomu dobré předpoklady, rychle se učil jazykům. Ovládal irokézštinu a některé z jejich sedmi dialektů a algonkinštinu, včetně některých z jejich 25 dialektů. Především v dobách válečných, kdy se musela práce přerušit a odvést křesťanské indiány do bezpečí pevnosti Philadelphia, nezahálel a věnoval se jazykovědné činnosti ve prospěch obou jazykových skupin – sepsal:

- sedmidílný irokézsko-německý slovník
- menší irokézský slovník
- delawárskou gramatiku
- přeložil stovky duchovních písní
- napsal eseje, kázání a další literární poklady
- je obdivován, jak při své pracovitosti zvládal psát deníky; v anglickém jazyce vyšly deníky znovu souborně (700 stran)

Většina jeho prací zůstala v rukopisech, jsou však považovány za mezníky písemné kodifikace indiánských jazyků. Ne všechny indiánské kmeny měly svého Zeisbergera, a tak zůstaly po nich pouze názvy těchto kmenů, případně názvy řek, potoků, míst a hor.

Budování Bethlehemu v Pensylvánii

První dům v Bethlehemu

V roce 1740 se přeplavili bratři ze zrušené misie v Georgii na sever do Pensylvánie. Z pobřeží putovali asi 150 km na západ do pustého vnitrozemí krajiny, která je podobná našemu Poodří. Kola vozů dalších a dalších kolonistů rozjízďela indiánské stezky a civilizace se zakusovala stále hlouběji do území indiánů.

Čtenáři románů z dalekého západu si z dětských let pamatují romanticky popisované příběhy, a je škoda, že pro ně zde není více místa. Zimu přečkali v osadě Nazareth. V jarních měsících roku 1741 se věnovali úpravě 500 akrů pozemků, které zakoupili na řece Lehigh, asi 15 km na jih od Nazarethu. Položení základů velkého domu 28. června je považováno za založení Bethlehemu, významného střediska Jednoty bratrské, dnes univerzitního města s ocelářským průmyslem.

Mezi 15 zakladateli je také David Zeisberger (19letý) s otcem a s matkou. Osada Bethlehem se rychle rozrůstala, zvláště když připluly další výpravy z Evropy: roku 1742 dorazilo 57 bratrů a sester, roku 1743 31, roku 1749 112. Mezi nimi se vyskytují známá jména z Kunína, Šenova, Žiliny, Životic, Ženklavy, Butovic, Mankovic a odjinud.

Misie mezi Mohykány

Současně s pracemi na budování osad bylo vždy několik Moravanů udržováno na misii v okolí. Moravané si vytvářeli systém hospodaření, který umožňoval udržovat misijní pracovníky, ale nebyl to nadstandard. Misie byla součástí jejich životního stylu. Misijně působili mezi indiány, ale také mezi bílými osadníky, kteří byli většinou duchovně zcela nezaopatřeni.

V Pensylvánii Moravané začínají organizovat misii mezi Mohykány v provincii New York, asi 140 km severovýchodně. Mohykáni v té době byli zanikajícím kmenem morálně rozdeptaným těsným sousedstvím s bílou civilizací.

Křesťanství tam upřímně přijal proslulý pijan a rváč, náčelník Čup. Jeho obrácení bylo příkladem jiným indiánům. Stávali se z nich vzorní křesťané.

Schekomeko

Vznikla osada **Schekomeko** (1740–45) a současně další misijní místa **Wechquadnach** (1742–53) a **Pachgatgoch** (1742–62). Byly to osady přísných abstinentů, což bylo trnem v oku bílým obchodníkům. Intrikami a pomluvami, že táhnou s Francouzi, dosáhli zrušení osad.

Román Poslední Mohykán je z tohoto období a prostředí. Románový Činganšgúk byla skutečná postava náčelník Čup, nebezpečný zabiják a opilec později Moravský bratr.

Tři roky po založení Bethlehemu zřídili Bratří svoji první školu indiánského jazyka. Vedl ji Christopher Pyrläus. Zeisberger se stal jedním ze sedmi žáků a brzy pro dobrou znalost jazyka a čistý vztah k indiánům často sloužil jako tlumočnick při složitějších jednáních.

V Bethlehemu se na své poslání začalo připravovat mnoho misionářů, které indiáni nazývali Blackcoats – Černé kabáty.

Misie mezi Mohawky

V lednu 1745 byl David vybrán pro svůj první úkol, doprovázet Ch. F. Posta do vesnice

Mohawků. Zde se měli učit jazyku Mohawků. Byli však zatčeni a převezeni do New Yorku s obviněním ze špionáže pro Francouze a tam věznění po jedenačtyřicet dní. Zeisberger zde strávil své čtyřicetáté narozeniny trpě, jak napsal, „z Božího dopuštění“.

Ani ne měsíc po návratu zamířil Zeisberger zpět do divočiny, do země Irokézů. Cílem byla vesnice Irokézů Onondago – hlavní stan irokézské konfederace šesti národů. Účelem výpravy bylo získání v Onondagu povolení umožnit usadit někde indiány – křesťany z Schekomeko. V těsném sousedství Bethlehemu si pak vybudovali vesnici **Friedenshuten** (1745–47).

Bezprostřední blízkost indiánů byla spojena s neustálými potížemi. Proto byly zakoupeny pozemky 25 km severně od Bethlehemu na řece Mahony, kde založili novou misii: **Gnadenhutten** (1746–55) „Chýše milosti“. Tam se přestěhovali zbylí indiáni z Schekomeko.

Byla to jedna z nejúspěšnějších osad. Indiáni byli vedeni k práci a k plánování, což neznali. Proto při nedostatku lovné zvěře trpěli hladem. Tady jim byla přidělena půda, učili se dělat si zásoby, měli pamatovat na chudé a nemocné. Vydělávali si pletením košů, sběrem borůvek, byl zřízen vodní mlýn a pila, řezivo se plavilo po řece, mnoho mužů pracovalo v lese.

Obec se stala nezávislou na cizí pomoci. Rozvíjel se i život duchovní, byl postaven větší kostel, když původní nestačil. Tento indiánský Ochránov přitahoval návštěvníky, kteří obdivovali přátelské vztahy. To způsobilo, že na přání tamějšího náčelníka, jenž se nechal s rodinou pokřtít, založili další vesnici, **Meniolagomeka** (1749–54). Netrvala však dlouho. Bílí si začali dělat nároky na půdu a indiáni museli území vyklidit.

David Zeisberger byl v letech 1747–1748 asistentem Martina Macka v nové misii **Shamokin** (1747–1755) asi 100 km do vnitrozemí. Roku 1749 jako 28letý byl ordinován na jáhna a působil zde 2 roky jako vedoucí misionář.

Misie mezi Irokézy

Přes pět následujících let (1750–1755) řídil Zeisberger práci mezi Irokézy v Onondagu, hlavním sídle svazu šesti Irokézských národů.

Když tam dorazili, právě zasedala Velká rada, na které přednesl poselství biskup Cammerhof, který byl již v roce 1748 přijat do svazu Irokézů. Jeho indiánské jméno bylo Gallichuro, t.j. Dobrá zpráva. Neprozřetelně oznámil, že přináší poselství od bratří, které přednese na příštím setkání, až si po dlouhé cestě odpočinou. Během následujících několika měsíců byla většina rady tak poznamenaná alkoholismem, že další jednání nebylo možné.

Bratří mezitím navštívili kmen Seneků, který žil na druhém břehu jezera Kajuga. Zde byla situace ještě horší. V první vesnici, kterou navštívili, byli opilí všichni muži, v další byly opilé i ženy a museli použít násilí, aby se ubránili.

Christians Springs

Zeisberger se trvale usadil v Onondagu. Měl uspokojivý pocit, že zde bude indiánům sloužit celý život. Byl přijat do Želvího kmene, jeho indiánské jméno bylo Ganuserači. Vystavěl kostel, ve kterém se scházelo malé křesťanské společenství. Získal si důvěru a lásku indiánů, v jeho domě se konala shromáždění „Velké rady Irokézů“ a v jeho pracovně byly uloženy vládní dokumenty. Byl zásadový abstinents, když byli indiáni opilí, stáhnul se do své chýše v lese.

Věřil, že jednou se Onondago stane Jeruzalémem Šesti národů. Byl na prahu úspěchu, projekt byl však zničen vypuknutím francouzské a indiánské války. Procestoval přes čtyři sta mil a celé jeho dlouhé a unavující úsilí přišlo vniveč.

V roce 1755 byla zde práce ukončena. Byl odvolán, aby v Pensylvánii indiány žijící v okolí Bethlehemu uklidnil a zachoval v neutralitě během války.

Daniel Říčan

pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)